

ROŽNATI OKTOBER – SVETOVNI MESEC BOJA PROTI RAKU DOJK

UVOD

Rak dojke je najpogostejši rak pri ženskah v razvitem svetu. Dejstvo je, da so rakave bolezni veliki javno zdravstveni problem. Več kot 7 mio ljudi po celem svetu bo v tem letu umrlo zaradi raka, kar je okrog 15% vseh smrti, v razvitem svetu pa je ta delež bistveno višji, tudi do 30%. Med vzroki smrti je rak na drugem mestu, takoj za boleznimi srca in ožilja. To ni ena sama bolezen, pač pa je RAK skupno ime za več kot dvesto različnih malignih bolezni. Obolevnost za rakom merimo z incidenco, ki pomeni število vseh novih primerov raka v določenem časovnem obdobju med stalnimi prebivalci določenega področja. Baza podatkov o vseh primerih raka v Sloveniji se nahaja v svetovno priznanem REGISTRU RAKA Slovenije na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, ki deluje in zbira podatke od leta 1950.

RAZPRAVA

V državah razvitega sveta so rakava obolenja v opaznem porastu, prav tako rak dojke. V večji meri za rakom dojke zbolevajo ženske, ki so dobile prvo menstruacijo zelo mlade, tiste, ki so jo pozno izgubile, in tiste, ki niso nikoli rodile ali so bile ob prvem porodu stare več kot 35 let. Verjetnost zbolevanja po 50. letu starosti zmanjšujeta dojenje in število porodov, debelost pa jo povečuje. Pri pojavnosti raka dojke še vedno ni dovolj jasna vloga posameznih sestavin prehrane (maščob, beljakovin, alkohola) in prav tako ne vloga hormonskih tablet za preprečevanje zanositve.

Najpomembnejši dejavniki tveganja so dedna obremenjenost in dejavniki povezani z reproduktivnostjo. Na dedne dejavnike in življenjski slog sodobne ženske je težko vplivati, zato je nujno razvijati možnosti za dolgoročne aktivnosti na sekundarni preventivi (zgodnje odkrivanje raka dojke), da bi raka odkrili zgodaj in s tem povečali možnosti ozdravitve.

V Sloveniji je po ocenah inštitucije REGISTER RAKA v prejšnjem letu za rakom zbolelo okrog 12.000 ljudi. Več kot polovico vseh novih primerov gre na račun petih najbolj razširjenih rakavih bolezni: raka dojke, pljuč, debelega črevesa in danke, prostate in kožnega raka. In prav rak dojke je pri ženskah v Sloveniji že mnogo let na prvem mestu. Leta 2008 je predstavljal 20% vseh rakov pri ženskah s tem, da se incidenca te bolezni še vedno povečuje. Zaradi raka dojke umre v Sloveniji okrog 400 žensk letno. V večji meri se bolezen pojavlja v osrednjem in zahodnem delu države, manj v vzhodnem.

Tudi v Goriški zdravstveni regiji je rak dojke najpogostejša vrsta raka med ženskami. Podatki desetletnega obdobja 1999-2008 kažejo, da predstavlja rak dojke pri ženskah v regiji četrtno novoodkritih rakavih obolenj (Slovenija 21%). Po zadnjih podatkih Registra raka (leto 2008) je v Sloveniji za rakom na dojkah zbolelo 1.146 žensk, v Goriški regiji pa 79. V primerjavi s Slovenijo je incidenca raka dojke pri ženskah v regiji že vrsto let visoka. Desetletno povprečje grobe incidenčne stopnje (število novih primerov na 100.000 žensk) raka dojke je v regiji znašalo 126/100.000 žensk (Slovenija 105/100.000), kar je skoraj 20% nad slovenskim povprečjem.

Rak dojke se redko pojavi pred 30. letom starosti, tri četrtine žensk zbolijo po svojem 50. letu, vendar se starost zbolevanja niža. Med zbolelimi ženskami je največji delež žensk v starostni

skupini 50-64 (35%). Podatek glede stadija razširjenosti rakave bolezni ob diagnozi kaže, da imamo v regiji večji delež novo odkritih primerov v poznem stadiju (razširjena oz. razsejana oblika) kot v Sloveniji, medtem ko imamo samo 40% novih primerov odkritih v stadiju omejene bolezni, v Sloveniji pa 50%. Prav zato je presejalna mamografija pomembna, saj je z njo mogoče odkriti bolezenske spremembe, ki še niso tako velike, da bi jih lahko zatipali. To potrjuje dejstvo, da v presejani populaciji (50 -69 let) v okviru organiziranih državnih presejalnih programov rake dojk odkrivajo zgodaj, saj je več kot 75% rakov ob diagnozi bilo v omejenem stadiju. Vsaka ženska bi si morala tudi enkrat na mesec sama pregledati dojke, da bi ugotovila morebitne spremembe.

ZAKLJUČEK

Umrljivost žensk za rakom dojk se v zadnjih letih v razvitem svetu počasi zmanjšuje. Razloga za to sta organizirano iskanje in zgodnejše odkrivanje raka pri najbolj ogroženih skupinah žensk (presejalni programi) in novi učinkovitejši načini zdravljenja. V Sloveniji je zaživel in se intenzivno razvija program DORA, presejalni program zgodnjega odkrivanja raka dojk, kajti ta rak je visoko ozdravljiv, če je odkrit dovolj zgodaj. Program DORA je namenjen vsem ženskam med 50. in 69. letom, saj je to obdobje, ko je največja verjetnost, da zbolijo za rakom dojk. Program ženskam omogoča pregled z mamografijo (slikanje dojk z rentgenskimi žarki) na vsaki dve leti. Zato ženske nagovarjamo naj se udeležijo presejalnega mamografskega slikanja dojk v čim večjem številu in tako naredijo korak za svoje zdravje.

V Novi Gorici, oktober 2011

Doc.dr. Marko Vudrag, dr. med.
Marjana Hladnik, univ. dipl. org.

Viri:

1. Slora, Register raka RS, Onkološki inštitut Ljubljana
2. Rak v Sloveniji 2007. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana, Epidemiologija in register raka, Register raka republike Slovenije, 2010
3. Preživetje bolnikov z rakom, zbolelih v letih 1991-2005 v Sloveniji, Onkološki inštitut Ljubljana, 2009
4. Onkološki inštitut <http://www.onko-i.si/sl/>
5. DORA <http://dora.onko-i.si/>
6. Europa Donna <http://www.europadonna-zdruzenje.si/index.php?id=3>